

preferible l'explicació de Bertoldi, de què parlo a l'article *BRIU*. — 10 El català i occità meridional en general conserven -g-. Això podria induir a imaginar per a *brian* una base amb algun consonantisme altre que -g- (cf. cèlt. *BRIVA* 'pont', etc.). Aquesta idea més aviat sembla desencaminada. Al capdavant abans de l'accent i en el veïnatge de -i- sembla que la caiguda d'una -g- no ens ha de cridar l'atenció, cf. *real* *REGALIS*, *lleal* *LEGALIS* (aquests, val a dir, influit per *rei*, *lleí*), i s'ha cregut raonablement que en *lligar la i* (cf. it. *legare*, ll. *LIGARE*) sigui deguda a una antiga forma *liar* on la *i* quedà en hiatus. En castellà hi ha diversos casos ben establerts d'aquesta pèrdua: *liar*, *lidiar*, *humear*. També en els celtismes de la nostra toponímia -BRIGA > 15 *zbria*; l'homònim nostre *Briançó* *BRIGANTIONE*. — 11 El canvi de *yr-* en *br-* resulta evidentment d'un embaràs en el sillabeig. En una fase incipient del canvi hem de suposar que es passaria per una articulació complexa *byr-* (primer pas cap a *br-*), en la qual era natural que es produís un salt *byr-* *yr-* *gen* > *br-* *yr-* *gen* en l'articulació de molts.

Briant, V. *brians* *Brianxa*, V. *brisa* *Briau*, V. *brial* *Bricbarca*, *bergantí*, s. v. *bergant* *Bri-cotó*, 25 cpt. de *bri*

BRIDA, mot comú a diverses llengües romàniques, germàniques i europees, que passa per ser d'origen germànic i transmès pel francès a les altres llengües romàniques; però és una paraula d'història mal estudiada pertot; en particular no s'ha aclarit l'origen del cat. ant. *brilla* (avui balear) i it. antiq. *briglia*; potser és realment un germanisme, però en germànic mateix és un terme de derivació incerta, que allà també podria ser mot viatger provinent de més a l'Est. □ 1.ª doc.: *brilla*, 1345; *brida*, 1363.

En el *DCEC* (I, 519) solament arribava a una conclusió provisional: que el fr. *bride* ve d'una forma germànica emparentada amb l'angl. *bridle*, ags. *bridel* id., i que el cast. *brida* [c. 1460] era pres del francès. Explicava allí: «Wartburg, *FEW* I, 524, parteix de l'al. mitjà *bridel*; el *REW*, 1313.3, de l'angl. mj. *bridel*; Gamillscheg (*EWFS*), de **brēgdan* 'estirar (alguna cosa, atraure-s'ho)', forma frànica del verb d'on deriven aquells substantius germànics i l'angl. *to braid* 'trenar'.

Cap d'ells no va tenir en compte totes les formes romàniques, i especialment caldrà revisar llur afirmació que totes elles són gallicismes, car el cat. ant. (avui balear)¹ *brilla* [1345, *DAG*; 1398, *AlcM*; i encara *Rom.* xx, 583], it. *briglia* (el fr. ant. *bridle* del *REW* no sembla que existeixi: *FEW* I, 525, n. 3), i per altra banda potser marsellès *breido* i l'aran. *brisa*, presenten formes independents de la francesa, les primeres, potser derivades d'un gòt. **BRIGDILS* (Holthausen, *Litbl.* LVII, 371). De tota manera la forma castellana sembla ser poc antiga, i no hi ha raó per dubtar del seu origen francès. *Brida* en la *Gr. Conq. de Ultr.* (c. 1300) significa una altra cosa, una

màquina de guerra, però bé podria ser el mateix mot, vist el gran paper que les cordes i corretges de cuir feien en les màquines de guerra medievals».²

En francès *bride* no es documenta fins a la segona part del *Roman de la Rose*, cap a 1280, i el verb *brider* dins el mateix segle, però com que en castellà *brida* no apareix fins quasi dos segles més tard i *rienda* i *bocado* s'hi han mantingut sempre amb força més vitalitat, no calia dubtar llavors que en castellà vingués del francès i llevava oportunitat als esculpuls que pogués suscitar l'origen germànic admès en general.

Fins els etimòlegs generalment generosos en l'admissió de germanismes, com Gamillscheg, Baist (*RForsch.* XIX, 633) i Wartburg, a part de discrepar molt entre ells i amb M-L. en la forma concreta dels ètimons germànics (directe i remot), es demostren molt tantejants i com vacil·lants en la qüestió; el mateix Wartburg en una nota un poc anterior (*ARom.* IV, 1920, 420), quan ressenya l'aparició del *DAG*, mostra la impressió que li fa de veure-hi que «una *brilla* ab retranca» ja apareix en un inventari mallorquí de 1345. Les *Cobles de la Divisió del Regne de Mallorca* d'Antelm Turmeda, de 1398, en un pas notable de l'obra (qui sap si revelador sobre fets estranys en la tèrbola vida del nostre savi pensador) ja se'n serveix —assegurat per les rimmes— com un mot consagrat i respectable per cridar l'atenció cap als grans perills nacionals: «O Verge molt excellent, / qui del vostre Fill sòts filla! / Tot lo llur mal pensament / refrenats ab vostra *brilla*: / enveja, qui entre ells grilla, / vullats lleu foragitar, / e lo vostre Fill pregar / per Mallorques, vostra illa» (*NCL.*, 142).

No pensem aquí en cap llicència poètica, ni en un manlleu (almenys recent) d'Itàlia (on el mot no sembla ser gaire més antic ni mai degué ser-hi d'ús gaire general), i d'altra banda tampoc no exagerem el seu caràcter balear, car era ben corrent en el nostre Continent: figura en l'*Arnès del Cavaller* de Pere Marc (el pare d'Ausiàs Marc), c. l'a. 1400: «Encara us vull servir / d'una trop gentil seyla, / e de *brila* fort beyla, / ed'esperós daurats» (Paul Meyer, *Nouvelles Catalanes Inédites* IV, n. 78; *Rom.* xx, 583); *brilla* i *brida* apareixen sovint tots dos per aquell temps en els docs. rossellonesos de l'*Inv. LICat.* d'Alart en la segona meitat del segle, en part en context ben clar: «un roçí, dues *brilles* ---» en un inventari de 1384 (R436) (Alart no deixa de posar un *sic* a aquesta forma): hi surten ja en sengles docs. de l'any 1363 (sembla que en totes dues formes), i després hi apareixen encara en docs. de 1387, 1388, 1390, 1404 i algun altre de més tardà. Encara un testimoni ben antic i continental de *bri(l)la* trobem en el *Libre de la Menescalía*, probablement S. XIV, del ms. 215 de la Bibl. Nat. de París: «al cavall --- en après vós li metreu lo fre e la *brila*, e que no sia fort, ab barbellera de simolsa, e traureu-lo de la stable ---» (V. més context en *DBal.*, s. v. estrijolar).

AlcM afegeix documentació literària de *brida* des de la *Dansa de la Mort* que escriví en vers l'arxiver reial Miquel Carbonell l'any 1397; potser des de llavors es